

Bruselj, 18.6.2019
COM(2019) 285 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

**Združeni pri uresničevanju energetske unije in podnebnih ukrepov – Postavitev
temeljev za uspešen prehod na čisto energijo**

{SWD(2019) 212 final} - {SWD(2019) 213 final}

1. UVOD – VLOGA CELOVITIH NACIONALNIH ENERGETSKIH IN PODNEBNIH NAČRTOV

Evropska unija je odločena, da bo izpolnila zaveze glede zmanjšanja emisij toplogrednih plinov ter državljanom zagotovila zanesljivo, cenovno dostopno in trajnostno energijo. Smo prvo veliko gospodarstvo, ki je uvedlo pravno zavezujoč okvir, da izpolnimo in presežemo svoje obljube iz Pariškega sporazuma. Na podlagi predlogov Komisije smo sprejeli ambiciozen zakonodajni okvir za leto 2030, ki vzpostavlja energetske in podnebne ukrepe, usmerjenimi v prihodnost. Za leto 2030 smo določili ambiciozne cilje za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, energijo iz obnovljivih virov in energijsko učinkovitost, za doseg katerih bodo potrebna nenehna in skupna prizadevanja. To je pomemben korak v dolgoročnem prehodu na čisto energijo do leta 2050, kakor je predstavljeno v dolgoročni strategiji¹. Ti cilji niso zgornje, temveč spodnje meje, in s pravimi spodbudami jih je mogoče celo preseči.

Uredba EU o upravljanju energetske unije² je vzpostavila edinstven sistem upravljanja energetske in podnebne politike, ki zagotavlja, da lahko Unija in države članice skupaj načrtujejo in uresničujejo te cilje za leto 2030 ter zagotovijo prehod na podnebno nevtrarno gospodarstvo, ki je pravično in stroškovno učinkovito za vse. Izjava iz Sibiu³ je na najvišji ravni ponovno potrdila zavezo Unije, da bo odgovorna svetovna voditeljica na področju podnebnih sprememb, hkrati pa varovala svoje državljane, ohranjala naše okolje in podpirala načelo pravičnosti.

	EMISIJE TOPLOGREDNIH PLINOV	ENERGIJA IZ OBNOVLJIVIH VIROV	ENERGIJSKA UČINKOVITOST	ČEZMEJNA POVEZANOST	PODNEBJE V PROGRAMIH, KI JIH FINANCIRA EU	VIRI CO ₂
2020	-20 %	20 %	20 %	10 %	2014-2020 20 %	
2030	≤ -40 %	≥ 32 %	≥ 32,5 %	15 %	2021-2027 25 %	AVTOMOBILI -37,5% Dost. vozila -31% Tovornjaki -30%

Klavzula o popravku navzgor do 2030

Slika 1: Okvir podnebne in energetske politike za Unijo do leta 2030

Države članice so prvič pripravile osnutek celovitih nacionalnih energetske in podnebne politike (NEPN)⁴. Prizadevale so si za odpravo ovir – po politikah in sektorjih, po vladnih oddelkih, z deležniki in javnostjo ter prek meja –, da bi določile pot do izpolnitve ciljev za leto 2030. Še vedno obstajajo vrzeli, ampak to je le prvi korak od mnogih pred letom 2030 in na njem se bomo učili. Komisija bo na podlagi izvrstnega duha sodelovanja v zadnjih treh letih še naprej konstruktivno in intenzivno sodelovala z državami članicami pri dokončanju in poznejšem izvajanju njihovih nacionalnih načrtov. Priporočila za končne načrte, ki spremljajo to sporočilo, bodo to delo usmerjala v

¹ COM(2018) 773 final.

² Uredba (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov.

³ Izjava iz Sibiu, neformalno zasedanje voditeljev držav ali vlad, Sibiu, Romunija, 9. maja 2019.

⁴ Kot zahteva člen 9 Uredbe (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov.

nenehnem duhu sodelovanja. Komisija bo v poročilu o stanju energetske unije za leto 2020 pregledala končne načrte in preverila, ali so skladni s cilji Unije za leto 2030 ali pa so morda potrebna nadaljnja prizadevanja. Postopek upravljanja ponuja priložnost za posodobitev načrtov tudi v letu 2024, da se odrazijo izkušnje in izkoristijo nove priložnosti za preostanek desetletja.

V našem sistemu upravljanja imajo NEPN ključno vlogo za zagotovitev, da združimo sile in skupaj dosežemo cilje. Zagotoviti bi morali čim več jasnosti in predvidljivosti za poslovni in finančni sektor, da se spodbudijo potrebne zasebne naložbe. Olajšali bodo tudi načrtovanje financiranja in naložb držav članic v naslednjem večletnem finančnem okviru 2021–2027.

To sporočilo analizira osnutke NEPN in preučuje njihove skupne učinke pri doseganju ciljev energetske unije v EU in ciljev za leto 2030. Dopolnjuje podrobne analize na nacionalni⁵ in evropski ravni⁶ ter posebna priporočila, naslovljena na vsako državo članico posebej⁷. Vse skupaj bo pomagalo državam članicam, da dokončajo NEPN do konca leta 2019. Izvajanje priporočil bo vključevalo stalen in ponavljajoč se dialog, ki vodi v dokončanje NEPN. Končni cilj procesa je prispevati k posodobitvi gospodarstva Unije skladno z dolgoročnim ciljem podnebne nevtralnosti.

Komisija bo sodelovala z državami članicami, da jim pomaga ustrezno upoštevati⁸ priporočila v duhu solidarnosti med državami članicami in Unijo, pa tudi med državami članicami samimi.

2. OCENA OSNUTKA CELOVITIH NACIONALNIH ENERGETSKIH IN PODNEBNIH NAČRTOV

2.1. Ocena na ravni EU glede ciljev za energijo iz obnovljivih virov, energijsko učinkovitost in toplogredne pline ter elektroenergetske medsebojne povezanosti za leto 2030

Cilji Unije za leto 2030 glede obnovljivih virov energije in energijske učinkovitosti so bili izraženi in dogovorjeni na ravni EU brez podpornih zavezujočih ciljev na nacionalni ravni. Namesto tega so bili vzpostavljeni nove delovne metode in novi instrumenti, da se omogoči skupno doseganje ciljev energetske unije. Kot prvi korak v tem procesu uredba o upravljanju energetske unije od držav članic zahteva, da v osnutek NEPN vključijo

⁵ SWD(2019) 211; SWD(2019) 225; SWD(2019) 214; SWD(2019) 275; SWD(2019) 229; SWD(2019) 277; SWD(2019) 230; SWD(2019) 261; SWD(2019) 262; SWD(2019) 263; SWD(2019) 224; SWD(2019) 264; SWD(2019) 223; SWD(2019) 265; SWD(2019) 228; SWD(2019) 266; SWD(2019) 267; SWD(2019) 268; SWD(2019) 227; SWD(2019) 226; SWD(2019) 281; SWD(2019) 272; SWD(2019) 273; SWD(2019) 271; SWD(2019) 274; SWD(2019) 276; SWD(2019) 278; SWD(2019) 279.

⁶ SWD(2019) 212.

⁷ C(2019) 4401; C(2019) 4402; C(2019) 4403; C(2019) 4404; C(2019) 4405; C(2019) 4406; C(2019) 4407; C(2019) 4408; C(2019) 4409; C(2019) 4410; C(2019) 4411; C(2019) 4412; C(2019) 4413; C(2019) 4414; C(2019) 4415; C(2019) 4416; C(2019) 4417; C(2019) 4418; C(2019) 4419; C(2019) 4420; C(2019) 4421; C(2019) 4422; C(2019) 4423; C(2019) 4424; C(2019) 4425; C(2019) 4426; C(2019) 4427; C(2019) 4428.

⁸ V skladu s členom 34 uredbe o upravljanju energetske unije Komisija v primeru vrzeli v ambicijah po potrebi izda priporočila državam članicam, da se zagotovi doseganje ciljev energetske unije. Zadevna država članica mora priporočila ustrezno upoštevati.

nacionalne prispevke, ki zadoščajo za skupno doseganje ciljev Unije za leto 2030. Kot drugi korak mora Komisija oceniti in spodbujati zadostno raven skupne „ambicioznosti“ glede na navedene cilje Unije.

2.1.1. Energija iz obnovljivih virov

Unija bi morala ohraniti in okrepiti svojo vodilno vlogo v svetu na področju obnovljivih virov energije. Tu ne gre samo za vprašanje zanesljivosti oskrbe in odgovorne podnebne politike. Tudi industrijska politika je nujna, da se v celoti razišče potencial za zeleno rast.

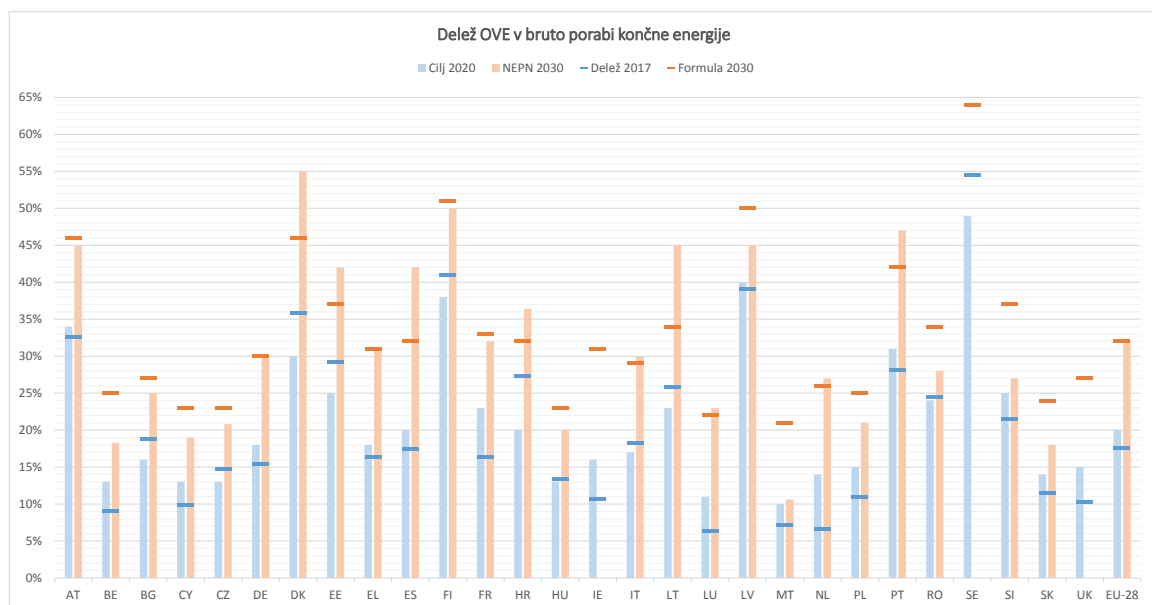
Skoraj vse države članice so predložile prispevke k cilju Unije za energijo iz obnovljivih virov. Približno tretjina držav članic je predložila ambiciozne prispevke, med njimi pa so bili prispevki **Danske, Estonije, Španije, Litve in Portugalske** izrazito ambiciozni⁹.

Vendar na ravni EU-28 še vedno obstaja vrzel. V skladu s sedanjimi osnutki načrtov bi na ravni Unije leta 2030 delež energije iz obnovljivih virov namesto vsaj 32 % znašal med 30,4 % in 31,9 %¹⁰.

Zato je v priporočilih več držav članic pozvanih, naj znova premislijo o svoji ravni ambicioznosti zaradi zagotovitve, da se ta ugotovljena vrzel v „ambicijah“ znotraj EU s predložitvijo končnih NEPN zapolni. Ustrezno povečanje nacionalnih prispevkov, medtem ko ambiciozne države članice ohranijo svoje prispevke, vključene v osnutek NEPN, je bistveno, da se omogoči uravnoteženo in stroškovno učinkovito doseganje cilja na ravni Unije in s tem utre pot za oblikovanje pravega evropskega trga za energijo iz obnovljivih virov. To bi Uniji kot celoti omogočilo, da v celoti izkoristi potencial za stroškovno učinkovito uvedbo energije iz obnovljivih virov, prispeva k zmanjšanju onesnaženosti zraka in odvisnosti od uvoza fosilnih goriv ter pridobi koristi od vodilnega položaja v procesu energetskega prehoda.

⁹ V skladu s členom 31 uredbe o upravljanju energetske unije priporočila Komisije glede ambicij držav članic za obnovljive vire temeljijo na enačbi iz Priloge II k navedeni uredbi, ki temelji na objektivnih merilih iz člena 5, obenem pa upoštevajo ustrezne okoliščine, ki vplivajo na uporabo energije iz obnovljivih virov, kakor to navedejo države članice. Metodologija, ki jo uporablja Komisija za oceno prispevkov k energiji iz obnovljivih virov, je podrobneje razdelana v oddelku II dokumenta SWD(2019) 212.

¹⁰ Poleg ugotovljene vrzeli na ravni EU-28 ostaja splošna raven, ki jo je treba doseči do leta 2030, zelo odvisna od prispevka ambicioznih držav članic in bruto porabe končne energije.

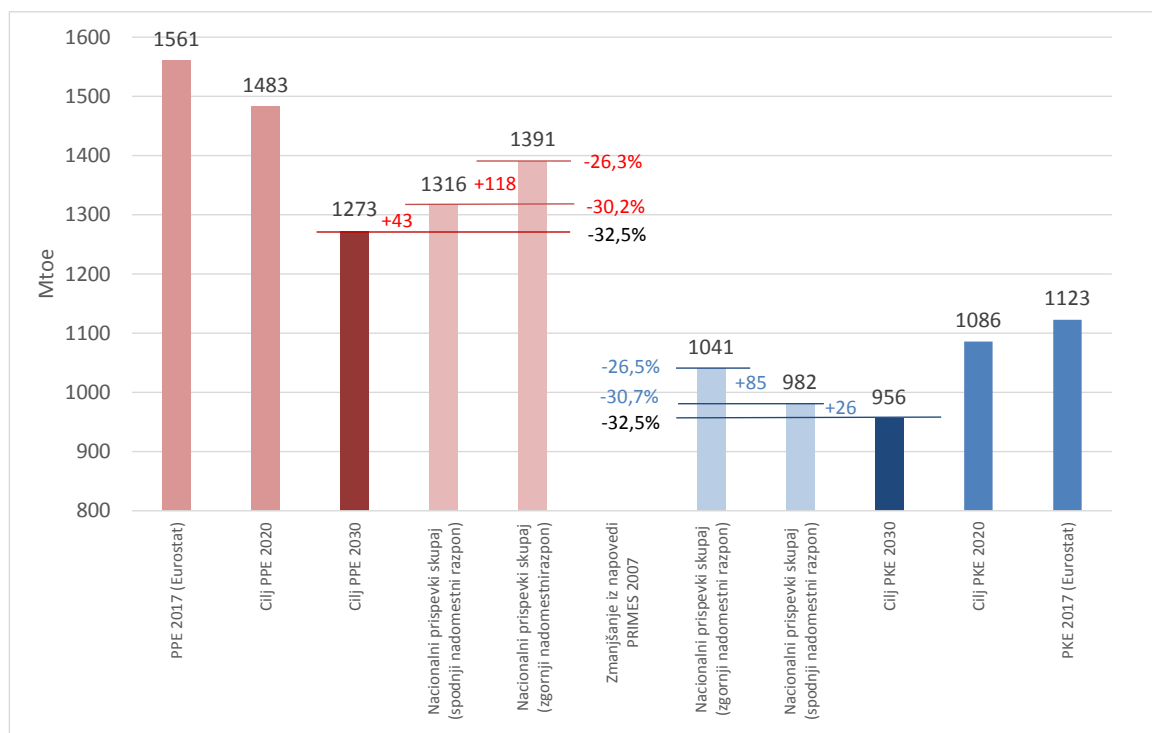
Slika 2: Nacionalni prispevki na področju energije iz obnovljivih virov (vir: izračuni Evropske komisije na podlagi informacij iz osnutkov NEPN)

2.1.2. Energijska učinkovitost

Strategija za energetske unijo temelji na načelu „energijska učinkovitost na prvem mestu“. Vendar pa velja, da so cilji glede energijske učinkovitosti za leto 2020 ogroženi zaradi večje porabe energije v zadnjih letih. Iz nacionalnih prispevkov, pripravljenih v osnutkih NEPN, izhaja, da je le nekaj držav članic predlagalo zadostno raven prispevkov za leto 2030. To so predvsem **Italija**, **Luksemburg** in **Španija** (za porabo primarne energije in porabo končne energije), **Nizozemska** (za porabo primarne energije) in **Francija** (za porabo končne energije). Nekatere države članice morajo nacionalne prispevke še predložiti.

Skupna ocena posledično **kaže znatno vrzel glede na ciljno raven Unije za porabo primarne in končne energije**, ki je vsaj 32,5 % do leta 2030¹¹. **Vrzel glede porabe primarne energije znaša med 118 in 43 Mtoe** (z znatnim razponom, odvisnim od tega, ali so za države, ki niso predložile nacionalnega prispevka, uporabljene bolj zadržane ali bolj ambiciozne predpostavke), kar ustreza doseganju od 26,3 % do 30,2 %, medtem ko **vrzel za porabo končne energije znaša med 85 in 26 Mtoe**, to pa ustreza doseganju od 26,5 % do 30,7 %.

¹¹ Metodologija, ki jo Komisija uporablja za oceno prispevkov k energijski učinkovitosti, je podrobneje razdelana v oddelku III dokumenta SWD(2019) 212.

Slika 3: Skupna vrzel za prispevke na področju energetske učinkovitosti v zvezi s porabo primarne in končne energije (vir: izračuni Evropske komisije na podlagi informacij iz osnutkov NEPN)

Na podlagi navedenega se vsem državam članicam, katerih prispevki so ocenjeni kot nezadostni, v tej fazi priporoča, naj jih pregledajo in premislijo o povišanju ravni ambicioznosti, tako da bo ugotovljena „vrzel v ambicijah“ s predložitvijo končnih NEPN zapolnjena.

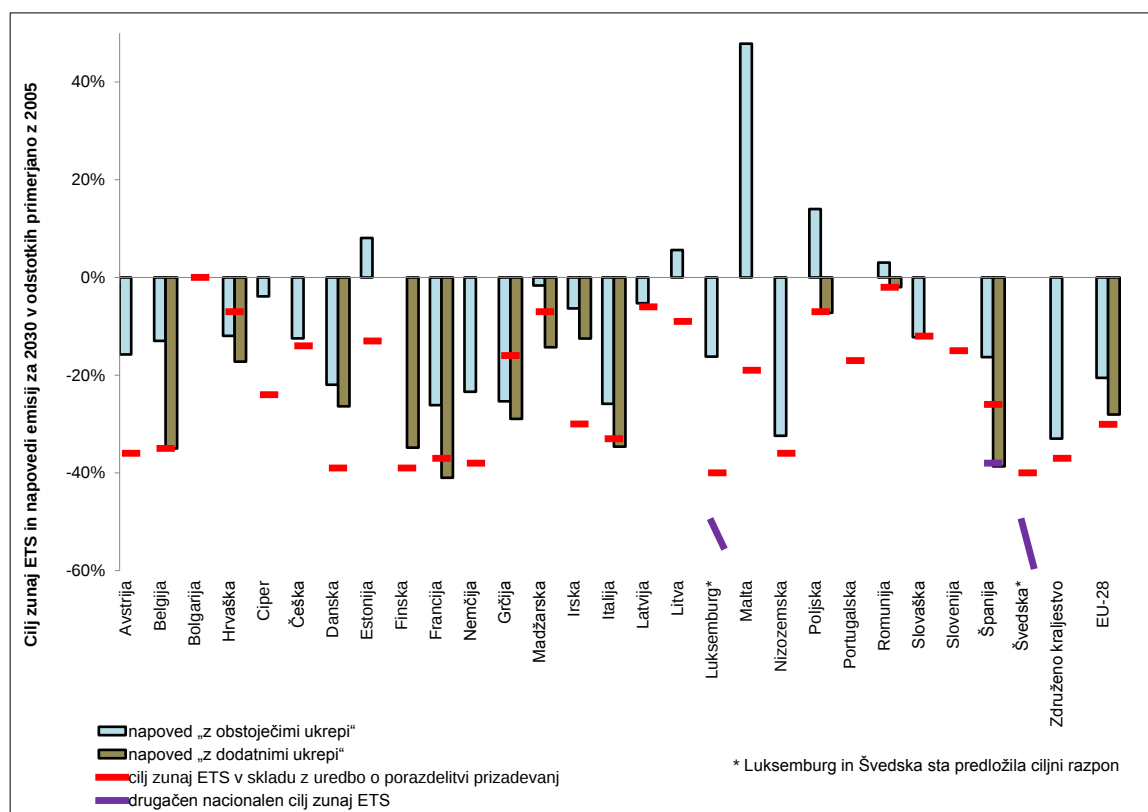
2.1.3. Emisije toplogrednih plinov

Unija je sporočila, da nacionalno določen prispevek v skladu s Pariškim sporazumom pomeni **vsaj 40-odstotno zmanjšanje domačih emisij toplogrednih plinov do leta 2030** v primerjavi z letom 1990. Zaradi sprejetja vse zakonodaje o energetske unijski, ki jo je predlagala Komisija pod vodstvom predsednika Junckerja, je Unija prvo veliko svetovno gospodarstvo, ki bo svoj prispevek k Pariškemu sporazumu prevedlo v konkretno zakonodajo. Učinkovito izvajanje vseh ciljev na področju podnebja, energije in čiste mobilnosti, določenih v pravo Unije, bi lahko do leta 2030 privedlo celo do 45-odstotnega zmanjšanja emisij toplogrednih plinov v primerjavi z letom 1990.

Na podlagi načrtovanih ukrepov ali navedenih ambicij za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov na nacionalni ravni, vključenih v osnutke NEPN, in na podlagi zadržanih predpostavk za države, ki niso predstavile ne enih ne drugih, se ocenjuje, da je splošno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za Unijo že skladno s ciljem 40-odstotnega zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2030 v primerjavi z letom 1990. To pomeni precejšen napredek v primerjavi s prejšnjimi zmanjšanji, ki so jih načrtovale države članice.

Uredba o porazdelitvi prizadevanj¹² nalaga 30-odstotna zmanjšanja po vsej Uniji v sektorjih, ki niso zajeti v sistem EU za trgovanje z emisijami (ETS), v primerjavi z letom 2005. Nacionalni cilji držav članic so v razponu od 0 do -40 %, državam članicam pa je zagotovljena precejšnja prožnost glede tega, kako jih bodo dosegle, na primer s prenosi med državami članicami ali z uporabo določene količine dodatnih odvzemov emisij v sektorju rabe zemljišč. Španija, Luksemburg in Švedska so si zadali bolj ambiciozne nacionalne cilje v sektorjih zunaj sistema EU ETS¹³.

Združevanje trenutno načrtovanih nacionalnih ukrepov v teh sektorjih, predvideno v osnutkih NEPN, kaže, da bi Unija že zdaj lahko dosegla 28-odstotno zmanjšanje emisij v sektorjih zunaj sistema EU ETS (glej sliko 4, brez sektorjev rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva). To pomeni znaten napredek v primerjavi z napovedmi iz poročila o napredku na področju podnebnih ukrepov v EU za leto 2018¹⁴, tj. 21-odstotno zmanjšanje z obstoječimi ukrepi, 23-odstotno zmanjšanje z načrtovanimi ukrepi. Vendar pa bodo morale države članice zaopolnitev preostale 2-odstotne vrzeli na ravni Unije v končnih NEPN določiti dodatne ukrepe.

Slika 4: Cilji in emisije toplogrednih plinov držav članic za porazdelitev prizadevanj do leta 2030 z obstoječimi in načrtovanimi ukrepi (vir: Izračuni Evropske komisije na podlagi informacij iz osnutkov NEPN)

¹² Uredba (EU) 2018/842 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o zavezujočem letnem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov za države članice v obdobju od 2021 do 2030 kot prispevku k podnebnim ukrepom za izpolnitev zavez iz Pariškega sporazuma ter o spremembi Uredbe (EU) št. 525/2013 (UL L 156, 19.6.2018, str. 26).

¹³ Sektorji zunaj sistema EU ETS na primer vključujejo promet, stavbe, kmetijstvo, odpadke.

¹⁴ COM(2018) 716 final.

Ti premisleki temeljijo na predpostavki, da bodo vse države članice upoštevale **pravilo o „nepresežku emisij“ za sektor rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva, tj. da emisije ne presegajo odvzemov**. Če ta sektor povzroča neto emisije, bo te treba izravnati z uporabo dodelitev iz sektorjev za porazdelitev prizadevanj.

2.1.4. Elektroenergetske medsebojne povezave

Povezave med nacionalnimi trgi so infrastrukturni elementi za dokončanje notranjega trga električne energije v Uniji, s čimer se zagotovi zanesljivost oskrbe, v celoti izkoristi potencial energije iz obnovljivih virov ter olajša združevanje in povezovanje sektorjev.

Pet držav članic (**Češka, Nemčija, Grčija, Španija in Portugalska**) se jasno sklicuje na raven elektroenergetske medsebojne povezanosti, za katero si prizadevajo v osnutkih NEPN za leto 2030. Več drugih držav članic (**Belgija, Bolgarija, Francija, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Slovaška, Finska in Švedska**) navaja predvideno raven elektroenergetske medsebojne povezanosti za leto 2030. Pri določanju in podpiranju uresničitve infrastrukturnih projektov skupnega interesa na evropski ravni, potrebnih za doseg ciljev povezanosti iz uredbe o upravljanju energetske unije, osnutki NEPN pogosto odražajo proces, ki ga je vzpostavila uredba o vseevropskem energetskem omrežju (TEN-E). Cilj četrtega seznama projektov skupnega interesa – ki bo sprejet oktobra 2019 na podlagi objektivnega in vključujočega postopka na evropski ravni – bo odpraviti preostala ozka grla na notranjem energetskem trgu, na primer med Iberskim polotokom in preostalo Evropo ali v jugovzhodni Evropi.

Ob dokončanju NEPN bi morale države članice, ki imajo trenutno manj kot 15-odstotno elektroenergetsko medsebojno povezanost, navesti cilje za elektroenergetsko medsebojno povezanost za leto 2030. Države članice, ki so že nad tem pragom, bi morale preučiti svojo raven medsebojne povezanosti, predvideno do leta 2030, v okviru ohranjanja ustreznosti elektroenergetskih sistemov glede na pričakovan precejšen napredek na področju energije iz obnovljivih virov¹⁵. Končni NEPN bi morali vzpostaviti povezavo med pričakovanim razvojem infrastrukture in potrebnimi koraki za zagotovitev, da so ti povezovalni daljnovodi na voljo trgu za čezmejno trgovanje z električno energijo skladno z upoštevno zakonodajo.

2.2. Glavne ugotovitve za vsako od petih razsežnosti osnutkov NEPN

2.2.1 Razogljičenje (toplogredni plini in energija iz obnovljivih virov)

A) Emisije in odvzemi toplogrednih plinov

Več osnutkov NEPN bi koristilo, da bi se navedle nadaljnje podrobnosti o strategiji za doseg ciljev zunaj sistema EU ETS v celotnem obdobju 2021–2030, vključno z ocenami za začrtane poteke zmanjševanja emisij na podlagi najnovejših podatkov in z nameravano uporabo prožnosti, kot sta na primer že storili Irska in Latvija. Prek

¹⁵ V obeh primerih je treba upoštevati prihodnji desetletni načrt za razvoj omrežja in postopke izbire projektov skupnega interesa.

možnosti prenosa dodelitev emisij med državami članicami¹⁶ ima več držav članic priložnost, da mobilizirajo finančna sredstva iz drugih držav članic in tako posodobijo svoje gospodarstvo, na primer z naložbami v energijsko učinkovitost stavb ali s celovitim uresničenjem potenciala za stroškovno učinkovitost energije iz obnovljivih virov v sektorjih zunaj sistema EU ETS. To okrepljeno dvostransko sodelovanje med državami članicami bo Uniji omogočilo, da ambiciozne cilje za leto 2030 doseže na stroškovno učinkovit način.

Promet povzroči približno četrtino emisij toplogrednih plinov v Uniji in je po emisijah največji sektor v okviru ciljev držav članic zunaj sistema EU ETS. **Zato mora biti v središču pozornosti NEPN.** Večina držav članic je določila ukrepe za zmanjšanje emisij v sektorju prometa. Nekatere države članice že kombinirajo kvantificirane cilje za zmanjšanje emisij z načrtovanimi ukrepi. Končni NEPN bodo za države članice priložnost, da za sektor prometa razvijejo še bolj celosten pristop. Države članice bi morale biti v načrtih bolj konkretne in številne morajo še vedno količinsko opredeliti pričakovane učinke. Elektromobilnost je pogosto med zastavljenimi cilji, vendar pa ukrepi pogosto niso opisani prav podrobno. Načrtovanje in naložbe v ustrezno infrastrukturo za alternativna goriva bodo bistveni za proizvajalce avtomobilov, dostavnih vozil in tovornjakov, da dosežejo standarde emisijskih vrednosti CO₂ za leti 2025 in 2030 ter znižajo stroške goriva za voznike in prevoznike. Zagotoviti je treba učinkovito koordinacijo ob uvajanju inteligentnih prometnih sistemov. NEPN bi morali biti tudi priložnost za nekatere države članice, da podrobno opredelijo korake za prestrukturiranje obdavčitve, da bodo prispevale k našim ciljem politike v sektorju prometa.

Primeri dobre prakse – politike in ukrepi v sektorju prometa

Avstrijski in **španski** osnutek NEPN sta dobra primera, kako doseči kvantificirane cilje za zmanjševanje emisij v sektorju prometa z združevanjem s podpornimi politikami in ukrepi. **Italija** na primer načrtovane ukrepe precej podrobno navaja in presega obvezne cilje za obnovljive vire v sektorju prometa. Medtem ko so številne države članice določile okvirne cilje za elektromobilnost, **Slovenija** to podpira s konkretnimi ukrepi, vključno s količinsko opredelitvijo potrebne napajalne infrastrukture.

Evropske stavbe porabijo 40 % energije in povzročijo približno 15 % emisij toplogrednih plinov. Osnutki NEPN zajemajo ta sektor predvsem v okviru njegove vloge pri doseganju prispevkov na področju energijske učinkovitosti in energije iz obnovljivih virov. V nekaterih državah članicah bi lahko hitreje izkoristili potencial ukrepov za učinkovitost, s katerimi bi stroškovno učinkovito zmanjšali emisije, hkrati pa znižali račune za gospodinjstva in povečali zaposlovanje v gradbeništvu.

¹⁶ Člen 5 Uredbe (EU) 2018/842 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o zavezujočem letnem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov za države članice v obdobju od 2021 do 2030 kot prispevku k podnebnim ukrepom za izpolnitev zavez iz Pariškega sporazuma ter o spremembi Uredbe (EU) št. 525/2013 (UL L 156, 19.6.2018, str. 26).

V skladu z zakonodajo Unije, sprejeto maja 2018¹⁷, mora vsaka država članica EU zagotoviti, da se emisije **v zvezi z rabo zemljišč, spremembo rabe zemljišč in gozdarstvom** (LULUCF) v obdobju od leta 2021 do leta 2030 izravnavajo z vsaj enakovrednim odvzemom CO₂ iz ozračja. Z dodatnim potencialom odvzema, ki preračunano ustreza 2 % emisij toplogrednih plinov, bo treba v sektorju LULUCF v naslednjih desetletjih več prispevati k doseganju podnebnih ciljev Unije, na primer prek okrepljene sekvenciranja CO₂ iz ozračja in povečevanjem proizvodnje in učinkovite uporabe biomase za širok obseg uporabe ob ustreznem upoštevanju premislekov glede biotske raznovrstnosti in kakovosti zraka. **Danska in Francija** sta primera držav članic, ki navajajo strategijo ali specifične informacije o politikah in ukrepih, na primer v podporo zasebnemu pogozdovanju na kmetijskih zemljiščih, ki lahko trajnostno povečajo ponore ogljika ob hkratnem spodbujanju biogospodarstva ter ki lahko pomenijo dodatne spodbude za kmete in gozdarje, da izboljšajo upravljanje zemljišč in trajnostno povečanje produktivnosti. Sicer so povezane informacije v osnutkih NEPN omejene. Poleg tega bo ocena, ali emisije presegajo odvzeme, mogoča le, če države članice predložijo podrobnejše informacije o obračunavanju emisij iz sektorja LULUCF in o uporabi prilagodljivosti. Te informacije so v določeni meri predložile **Češka, Danska in Irska**.

Ključni element v zvezi s tem je določitev preglednih in točnih referenčnih vrednosti za gospodarjenje z gozdovi, da se pravilno upoštevajo emisije ali odvzemi CO₂ iz upravljanja gozdov. Nacionalni načrti za obračunavanje na področju gozdarstva so orodje v ta namen in države članice bi jih morale pregledati do 31. decembra 2019 na podlagi tehničnih priporočil, predstavljenih v tem sporočilu¹⁸. Tako bodo v končnih NEPN lahko uporabljeni v celoti in dosledno, zlasti z namenom načrtovanja prožnosti v smeri sektorjev, v katerih so prizadevanja porazdeljena.

Pomen **drugih sektorjev, kot so kmetijstvo, odpadki in industrija**, za emisije iz sektorjev zunaj sistema EU ETS se po državah članicah razlikuje. To bi se moralo odraziti v načrtovanju politik in ukrepov, kot to na primer počne **Irska** za kmetijstvo. Predlog Komisije za skupno kmetijsko politiko (SKP) glede kmetijskega sektorja po letu 2020 povečuje raven podnebne in okoljske ambicioznosti, pri čemer bi morale biti vsaj 40 % skupnih finančnih sredstev za SKP namenjenih za podnebne cilje. Komisija je poleg tega predlagala „ekosheme“, ki bodo državam članicam dale priložnost, da široko podprejo ukrepe za ublažitev in prilagoditev, ki bodo bolje prilagojeni posebnim lokalnim potrebam. Predlog Komisije tudi določa, da morajo države članice pri pripravi strateških načrtov SKP v relevantnih zakonodajnih instrumentih EU, vključno z NEPN, upoštevati nacionalna orodja za načrtovanje okoljskih in podnebnih ukrepov. V tem smislu bo za končne NEPN bistveno, da konkretno navedejo načrtovane ukrepe za

¹⁷ Uredba (EU) 2018/841 o vključitvi emisij toplogrednih plinov in odvzemov zaradi rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva v okvir podnebne in energetske politike do leta 2030 ter spremembi Uredbe (EU) št. 525/2013 in Sklepa št. 529/2013/EU.

¹⁸ Države članice so vzporedno z osnutki NEPN predložile nacionalne načrte za obračunavanje na področju gozdarstva (NNOG), vključno z nacionalno referenčno vrednostjo za gospodarjenje z gozdovi. Skupina strokovnjakov, ki so jo med drugim sestavljali tehnični strokovnjaki iz držav članic, nevladnih organizacij in raziskovalnih organizacij, je aprila 2019 pripravila prvo oceno NNOG. Tako nastala tehnična priporočila (SWD(2019) 213) odražajo na splošno visoko kakovost predloženih načrtov, hkrati pa opozarjajo na nekatere pristope, značilne za posamezne države, zaradi katerih bo potrebna nadaljnja skrbna analiza.

zmanjšanje emisij v kmetijskem in gozdarskem sektorju, ki bi jih SKP lahko podprla, na primer prek podpore za preizkušanje ogljičnih shem na kmetijah.

Kar zadeva **energetski** sektor, ki povzroči približno 25 % emisij toplogrednih plinov, se politike razogljichenja v državah članicah osredotočajo na vse večjo uporabo električne energije iz obnovljivih virov in postopno opustitev premoga pri proizvodnji električne energije.

Na poti k postopni opustitvi premoga v Evropi?

Več držav članic uvaja ali potrjuje ambiciozne cilje in časovnice za postopno opustitev premoga pri proizvodnji električne energije. **Francija** namerava premog opustiti do leta 2022; **Italija** in **Irska** do leta 2025; **Danska, Španija, Nizozemska, Portugalska** in **Finska** pa do leta 2030. Tudi **Nemčija** je navedla, da bo določila končni datum za opustitev proizvodnje električne energije iz premoga. Države članice, ki dejavno opuščajo premog, so vabljeni, da navedejo več o tem, kako nameravajo slediti tem ciljem in ali načrtujejo uporabo možnosti, da prekličejo pravice iz sistema EU ETS. Obravnavati bi bilo treba tudi ukrepe za pomoč delavcem in družinam, prizadetim zaradi postopne odprave premoga.

Razogljichenje **industrije**, ki povzroči približno 15 % emisij toplogrednih plinov, je v primerjavi z energetskim sektorjem v osnutkih NEPN obravnavano precej slabše. V teh industrijskih sektorjih bo treba v prihodnjem desetletju pospešiti tehnološki razvoj in inovacije, da se zmanjša ogljični odtis industrije. Vlade bodo imele v tem procesu pomembno vlogo, na primer z ustrezno uporabo pravil o državni pomoči. Prej bodo države članice jasno predstavile svoje cilje, prej bo industrija lahko izkoristila najboljše razpoložljive tehnike, možnosti elektrifikacije in nove tehnološke priložnosti, ki lahko pomagajo zmanjšati emisije toplogrednih plinov.

Mnoge države članice, ki so določile cilje za **prilagajanje podnebnim spremembam**, so te cilje vključile v osnutke načrtov, nekatere pa so navedle nove cilje. Več držav članic cilje in ukrepe za prilagoditev obravnava dokaj podrobno. **Irski, litovski, poljski, slovaški** in **slovenski** osnutek so primeri dobre prakse glede tega, kako zajeti cilje in ukrepe za prilagajanje. Le nekaj držav članic navaja podrobnosti o prilagajanju škodljivim vplivom podnebnih sprememb, povezanem z zanesljivo oskrbo z energijo v Uniji.

B) Energija iz obnovljivih virov

Unija je leta 2017 dosegla 17,5-odstotni delež energije iz obnovljivih virov, vendar se je tempo povečevanja od leta 2014 upočasnil. Da bi dosegli cilj za leto 2030, je ključno okrepiti prizadevanja. NEPN morajo ustrezno utemeljiti prispevke držav članic k skupnemu cilju do leta 2030 ter jih podpreti s trdnimi politikami in ukrepi.

Na ogrevanje in hlajenje trenutno odpade 50 % letne porabe energije v Uniji. Delež obnovljivih virov energije v tem je leta 2017 dosegel 19,5 % in se je v zadnjih desetih letih povečal le za 6 odstotnih točk. NEPN bi morali odražati letno povečanje deleža energije iz obnovljivih virov v sektorju ogrevanja in hlajenja, kakor določa Direktiva

(EU) 2018/2001, ter vlogo odvečne toplote in odvečnega hladu, da bo sektor stroškovno učinkovito prispeval k skupnemu deležu energije iz obnovljivih virov.

Enako velja za sektor prometa, v katerem morajo države članice od dobaviteljev goriva zahtevati, da bo do leta 2030 najmanj 14 % energije, porabljene v cestnem ali železniškem prometu, dobavljene iz obnovljivih virov. To bo industriji zagotovilo za prihodnje povpraševanje na trgu.

Ugotavljanje potenciala energije iz obnovljivih virov – primeri dobre metodologije:

V oddelku o nacionalnih ciljih so osnutki NEPN **Češke, Irske in Italije** dobri primeri celovitosti ciljev in načrtanih potekov, ki jih je treba vključiti v končne načrte. **Češka in Irska** vključujeta prispevke posameznega sektorja in zadevnih tehnologij na letni podlagi ter v absolutnih vrednostih. **Irska** je ena od zelo redkih držav članic, ki vključuje tudi načrtane poteke za povpraševanje po energiji iz biomase in oskrbo z biomaso na surovino ter toploto iz obnovljivih virov navaja po prispevkih tehnologije na področju energije iz obnovljivih virov in ločeno na industrijski, stanovanjski in storitveni sektor. **Češka** predstavlja analizo občutljivosti, kako bi se lahko skupni prispevek energije iz obnovljivih virov spreminjal zaradi gospodarske rasti in povpraševanja po energiji. **Italija** vključuje razčlenitev cilja za prometni sektor ob upoštevanju multiplikatorjev, ki se uporabljajo za vsako tehnologijo.

Končni načrti bi morali zagotoviti **zanesljive informacije o politikah in ukrepih, ki podpirajo pravočasno doseganje predlaganih ciljev in prispevkov na področju energije iz obnovljivih virov**. Politike in ukrepi morajo dokazati, da je predlagane cilje in prispevke mogoče doseči, zlasti ob upoštevanju prve referenčne točke, določene za leto 2022. Države članice bi morale zagotoviti podrobne informacije o svojih programih podpore, vključno s podrobnostmi o načrtovanih dražbah za energijo iz obnovljivih virov, in njihov razvoj v obdobju 2021–2030. Programi podpore bi morali dolgoročno podpirati zaupanje vlagateljev in zmanjševati stroške razvoja obnovljivih virov energije. Da bi države članice usmerjale akterje na trgu in pritegnile nove naložbe v proizvodnjo energije iz obnovljivih virov, bi morale v glavnih politikah in ukrepih podrobneje opredeliti elemente, kot so (i) pričakovani rezultati, (ii) okvirna časovnica ter (iii) vir in potreben proračun.

Informacije o ukrepih za spodbujanje samooskrbe in skupnosti na področju energije iz obnovljivih virov ter določbe za lažje sklepanje pogodb o nakupu električne energije in načrtovane dražbe so ključne, da se okrepi podpora državljanov energetskega prehodu, pritegnejo zasebne naložbe in pospeši stroškovno učinkovito doseganje ciljev. Poleg tega bo poenostavitev upravnih postopkov, kot je pospešena uvedba kontaktnih točk ali razpoložljivost hitrih postopkov za nadomestitev stare zmogljivosti z novo, bistvena za uvajanje obnovljivih virov energije v naslednjem desetletju.

Do leta 2021 bo uveden mehanizem za financiranje energije iz obnovljivih virov¹⁹ v podporo uvedbi energije iz obnovljivih virov po vsej Uniji.

2.2.2 Energijska učinkovitost

Končni načrti morajo biti bolj zanesljivi in navesti jasnejše začrtane poteke glede porabe energije. Boljša opredelitev splošnega nacionalnega okvira politike, ki podpira nacionalne prispevke, je ključna za zagotovitev verodostojnosti predlagane ravni ambicioznosti ter opredelitev vrzeli in dobrih praks. Potrebno je podrobnejše pojasnilo glede obsega, časovnega okvira in pričakovanih prihrankov energije, ki izhajajo iz načrtovanih politik in ukrepov.

To zlasti velja za izvajanje obveznosti glede prihrankov energije in dolgoročne strategije prenove. Vse države članice bi morale v svoj NEPN vključiti informacije, zahtevane v skladu s Prilogo III k uredbi o upravljanju energetske unije (sistemi obveznosti energijske učinkovitosti in alternativnih ukrepov politike iz člena 7 direktive o energijski učinkovitosti), saj bo to pomagalo utrditi okvir politike in povezati vse njegove sestavne dele. Vključitev dolgoročne strategije za prenovo stavb bo poskrbela za celostno sliko načrtovanih ukrepov za prenovo nacionalnega stavbnega fonda ob upoštevanju stroškovno učinkovitega preoblikovanja obstoječih stavb v skoraj nič-energijske stavbe.

Poleg tega je treba opredeliti naložbene potrebe in vire financiranja, da se mobilizirajo zasebne naložbe v prihranke energije in rast trga storitev na področju energijske učinkovitosti. Končni načrti bi morali nadalje opredeliti vlogo stavb javnih organov in preučiti načine, na katere bi lahko politike na področju energijske učinkovitosti obravnavale energetske revščino.

2.2.3 Energetska varnost

Energetska varnost je pomembna razsežnost energetske unije in s tem NEPN. Unija še vedno uvozi več kot polovico primarne energije, ki jo porabi, s pomembnimi posledicami v smislu stroškov uvoza ter ranljivosti zaradi motenj v oskrbi in cenah.

Diverzifikacija oskrbe ter virov in poti uvoza so ključni vidiki energetske varnosti. NEPN bi morali spodbujati učinkovite naložbe v infrastrukturo, ki podpirajo nacionalne cilje energetske varnosti, ob hkratnem upoštevanju sinergij po različnih razsežnostih načrtov. NEPN bi morali podpirati dokončanje potrebnih projektov plinske infrastrukture, da se vsem regijam zagotovi dostop do terminalov za UZP, zlasti na **Hrvaškem** in v **Grčiji**, ter da se vsem državam članicam omogoči dostop do več oskrbovalnih poti, zlasti **Finski, Irski, Romuniji in Bolgariji**. NEPN bi morali podpirati tudi razvoj domačih virov, predvsem obnovljivih virov energije, ter ključnih sestavin in surovin, potrebnih za razogljičenje energijsko intenzivnih panog. Konkretniji cilji s

¹⁹ Skladno s členom 33 uredbe o upravljanju energetske unije bo imel mehanizem dvojni namen, ki je zapolniti morebitno vrzel do okvirnega začasnega poteka za obnovljive vire energije in prispevati k omogočitvenemu okviru v skladu s prenovljeno direktivo o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov.

konkretnimi časovnicami bi bili boljša podlaga za obveščeno politično razpravo glede končnih NEPN.

Nenehno rastoča proizvodnja energije iz nestalnih obnovljivih virov energije bo pomenila vse večje izzive za energetske sistem. Medtem ko naj bi bil primarno trg tisti, ki zagotavlja nenehno ravnovesje med ponudbo in povpraševanjem (vključno prek vse večjega združevanja sektorjev), je treba preostala tveganja obravnavati usklajeno med državami članicami. To mora biti odraženo v NEPN. Primerno obravnavanje izziva energetske varnosti pomeni, da je treba oceniti ustreznost, pri čemer se ne upoštevata le povpraševanje in proizvodnja na ozemlju države članice, temveč tudi na ozemlju povezanih držav članic, poleg tega pa tudi dolgoročni podnebni cilji.

Vloga instrumentov prožnosti, kot sta prilagajanje odjema in shranjevanje, je ključna za energetske varnost. Države članice z obstoječimi ali načrtovanimi mehanizmi zmogljivosti za proizvodnjo električne energije bodo morale upoštevati nova pravila iz nove uredbe o električni energiji in v končnih NEPN odraziti, kako nameravajo to izvesti.

Za tiste države članice, ki imajo v mešanici virov energije jedrsko energijo, bi lahko NEPN uvedli politike za vzdrževanje ustreznih zmogljivosti v vseh delih jedrske dobavne verige in za zagotovitev zanesljive oskrbe z gorivom.

Da bi države članice **zagotovile odpornost energetskega sistema**, bi morale poskrbeti za vzpostavitev ustreznih povezav med končnimi NEPN ter za načrte za izredne razmere za nafto, plin in električno energijo. Visoke ravni digitalizacije povečujejo izpostavljenost kibernetiskim napadom, ki bi lahko ogrozili zanesljivost oskrbe in/ali zasebnost podatkov porabnikov. Kibernetika varnost je nov, nastajajoč element energetske varnosti, ki bi ga morali obravnavati končni načrti ter načrti, ki se zahtevajo v skladu z uredbo o zanesljivosti oskrbe s plinom in uredbo o pripravljenosti na tveganja v sektorju električne energije. Države članice so pozvane, naj v končnih različicah NEPN opredelijo druge vrste tveganj, na primer tista, povezana z oskrbo s surovinami, vplivi podnebnih sprememb oziroma naključnih, s strani človeka povzročenih, naravnih ali terorističnih tveganj za kritično energetske infrastrukturo.

2.2.4 Notranji trg energije

Potreben je v celoti integriran in dobro delujoč notranji trg energije, da se zagotovijo dostopne cene energije, zanesljivost oskrbe z energijo in stroškovno učinkovito vključevanje vse več obnovljivih virov energije. NEPN bi morali pojasniti, da je vzpostavljen pravi regulativni okvir, da se izkoristijo prednosti bolj integriranih trgov energije.

S prehodom v energetske sisteme Unije se pojavljajo skupni izzivi glede prožnosti, decentralizacije, regulacije pobud za naložbe v infrastrukturo in konkurence. NEPN morajo zagotoviti podrobnejše informacije o tem, kakšno je trenutno stanje nacionalnih trgov električne energije in plina ter kako bodo ti izzivi obravnavani. Vključiti bi bilo treba konkretne in merljive nacionalne cilje za prihodnji razvoj trga, podprte z ustreznimi politikami in ukrepi.

Cilji notranjega trga energije – dobra praksa: Oblikovanje skupnega regionalnega

trga s plinom med **baltskimi državami in Finsko** je primer povezovanja trgov, orisanega v zadevnih osnutkih načrtov, kjer so infrastrukturni elementi – izgradnja plinovoda Balticconnector – dopolnjena s harmoniziranimi tržnimi pravili. Države, ki so v največjem možnem obsegu izvedle zakonodajo EU za trg s plinom, imajo tudi najbolj likvidne trge in največ koristi od notranjega trga energije. NEPN bi morali zagotoviti koristen pregled napredka pri izvajanju veljavnih pravil za trg s plinom.

Cilji, programi in časovnice za **reforme trga energije**, ki jih države članice določijo v NEPN, morajo biti skladni z zakonodajo, sprejeto v skladu s svežnjem Čista energija za vse Evropejce, ter z obstoječimi kodeksi omrežij in smernicami. Glede na pomen evropske zanesljivosti oskrbe, zadostnosti proizvodnje in delovanja trga obstaja potreba po tem, da se omogoči zanesljiv dostop do ustrezne čezmejne zmogljivosti za trgovanje z električno energijo in plinom. NEPN in „izvedbeni načrti“, ki jih zahteva uredba o električni energiji,²⁰ bi morali biti popolnoma skladni. NEPN morajo upoštevati tudi poročila o spremljanju nacionalnih regulatorjev in Agencije za sodelovanje energetske regulatorjev (ACER).

NEPN bi morali podpreti reforme veleprodajnih trgov. NEPN so priložnost za države članice, da vključijo bolj v prihodnost usmerjene koncepte povezovanja energetskega sistema in združevanja sektorjev, vključno z nadaljnjim povezovanjem sektorjev električne energije, plina in toplote, saj ti postajajo osrednjega pomena za razogljičen energetskega sistema.

Subvencije za energijo. Izredno pomembno je, da se javni viri porabijo skladno in stroškovno učinkovito, brez izkrivljanja trga energije ter brez oviranja naložb v prehod na čisto energijo in inovacije. Bistveno je imeti dober pregled nad izrecnimi in implicitnimi subvencijami za energijo ter načrtov za postopno odpravo tistih, ki ne prispevajo k dolgoročnim ciljem. Večina osnutkov NEPN je sicer deloma obravnavala vprašanje subvencij za energijo, končni načrti pa morajo sistematično opisati in količinsko opredeliti vse vrste takih subvencij, od nepovratnih sredstev, programov podpore, davčnih ugodnosti do subvencij, ki izhajajo iz regulativnih obveznosti, temelječih na obstoječih mednarodno uporabljanih opredelitvah. Dober primer v zvezi s tem je osnutek NEPN, ki ga je predložila **Italija**. Pomembno je, da vse države članice v končnih NEPN navedejo svoja prihodnja prizadevanja in časovnice za postopno odpravo subvencij za fosilna goriva, hkrati pa upoštevajo vpliv, ki bi ga te lahko imele na ranljive skupine porabnikov.

NEPN bi morali podpreti uvedbo v prihodnost usmerjenih politik, katerih cilj je razviti konkurenčne maloprodajne trge v Evropi, kar porabnikom omogoča, da izkoristijo prednost pametne infrastrukture. Kar zadeva prožnost sistema in sodelovanje porabnikov, se kar nekaj NEPN sklicuje na uvedbo pametnih števec s konkretnimi in

²⁰ Kot zahteva uredba o električni energiji za tiste države članice, ki nameravajo začeti ali nadaljevati mehanizme zmogljivosti in ki morajo zato nadgraditi svoje trge.

merljivimi cilji. Do konca leta 2017 je bilo približno 37 % gospodinjstev v EU opremljenih s pametnimi števci električne energije, medtem ko je 7 držav članic dokončalo njihovo uvajanje na nacionalni ravni. NEPN morajo odražati posodobitve v obstoječem okviru, kot so bile uvedene s svežnjem Čista energija za vse Evropejce, da se zagotovi dostop končnih odjemalcev do pametnega števca. NEPN bi morali poročati o načrtovanih ukrepih, kot so pogodbe z dinamičnimi cenami, ki naj bi državljanom in podjetjem (zlasti MSP-jem) omogočili boljši nadzor nad porabo električne energije in stroški.

V NEPN je treba zagotoviti in spodbujati tudi opolnomočenje, ozaveščanje in varstvo porabnikov, kar lahko pripelje do bolj strukturiranega pristopa k obravnavanju vprašanj energetske revščine (glej tudi oddelek 2.3.5).

2.2.5 Raziskave, inovacije in konkurenčnost

Raziskave in inovacije so za Unijo bistvenega pomena za doseganje ambicioznih energetskih in podnebnih ciljev ter zagotovitev varnosti, zanesljivosti in odpornosti oskrbe z energijo. Hkrati mora EU zagotoviti **konkurenčno okolje za svojo industrijo**. Proces bi morala biti tesno povezana. Kot del strategije za energetske unijo sta evropski strateški načrt za energetske tehnologije (načrt SET) in sporočilo o pospeševanju inovativnosti na področju čiste energije²¹ opredelila strateške prednostne naloge in ukrepe na področju raziskav in inovacij, ki so potrebni na ravni EU, da se ta preobrazba energetskega sistema pospeši stroškovno učinkovito. V NEPN naj bi bilo posebej opredeljeno, kateri od teh ciljev se zastavijo na nacionalni ravni, s čimer bi načrt SET učinkovito prenesli v nacionalne cilje in ukrepe.

Potrebna so dodatna prizadevanja držav članic za vključitev raziskav, inovacij in konkurenčnosti v NEPN. NEPN bi morali določati politike, ki so posebej osredotočene na prednostne naloge na področju energije in podnebja, vključno z raziskovalnimi in inovacijskimi programi in povezanimi cilji financiranja ter uporabo sredstev Unije in instrumenti financiranja. NEPN bi morali preučiti, kako lahko načrtovane nacionalne javne naložbe podprejo uveljavljanje razpoložljivih tehnologij na trgu ter obsežno uvedbo novih prebojnih tehnologij in njihovo vključevanje v energetske sistem. Obstaja tudi potreba po ustrezni infrastrukturi, ki bi lahko podprla prehod v smeri podnebne nevtralnosti dveh energijsko intenzivnih sektorjev, tj. avtomobilskega in stavbnega sektorja. Razviti bi bilo treba tudi prispevek nacionalnih inovacijskih/industrijskih ekosistemov k oblikovanju strateških evropskih trajnostnih vrednostnih verig (npr. na področju baterij, vodika, bioproizvodov v razvoju, čiste, povezane in avtonomne vožnje, toplotnih črpalk, celovitih sistemov upravljanja z energijo).

Na podlagi uspeha Obzorja 2020 bo program Obzorje Evropa (2021–2027) poskrbel za večjo učinkovitost in racionalizacijo financiranja Unije za raziskave in razvoj, da bi se povečala njegova relevantnost in vpliv za več obnovljivih virov energije, energetske

²¹ COM(2016) 763 final.

učinkovitosti in razogljičenja. Sklad za inovacije²² bo podpiral naložbe v vseh državah članicah, ki na trg uvajajo čiste inovativne tehnologije.

Prizadevanja na področju raziskav in razvoja za prehod na podnebno nevtralno gospodarstvo do leta 2050

Dolgoročna strateška vizija Komisije za podnebno nevtralno gospodarstvo – „Čist planet za vse“²³ – je izpostavila potrebo po obsežnih usklajenih prizadevanjih na področju raziskav in razvoja. Evropske raziskave bi se morale osredotočati na preobrazbene ogljično nevtralne rešitve na področjih, kot so energija in promet, vodikove in gorivne celice, shranjevanje energije, ogljično nevtralna preobrazba energetske intenzivnih panog, krožno gospodarstvo, biogospodarstvo, pametna mesta ter trajnostna okrepitev kmetijstva, akvakulture in gozdarstva.

2.3. Zanesljivost, skladnost osnutkov NEPN in upoštevanje vzajemnega delovanja politik

2.3.1 Ali je analitični okvir ustrezen?

Trdnost, verodostojnost in zanesljivost končnih NEPN so odločilne za to, v kakšnem obsegu bodo načrti zmožni podpreti doseganje ciljev energetske unije. Kakovost in verodostojnost analitičnega okvira sta odvisni predvsem od pristopa modeliranja, uporabljenih virov podatkov, preglednosti analiz ter tudi celovite ocene predlaganih politik in ukrepov. Vsi ti vidiki so bistveni za prikaz, v kolikšni meri so države članice skrbno pretehtale vse glavne dejavnike pri določanju ciljev in politik. Podrobne napovedi, ki so rezultat zanesljivega modeliranja, ter analize učinka načrtovanih politik in ukrepov so bistveni vidiki.

Za primerljivost NEPN je pomembno, da se uporabi čim bolj **enoten pristop k uporabljenim parametrom** in da so podatki izhodiščnega leta usklajeni s sporočenimi podatkovnimi točkami. Medtem ko večina osnutkov NEPN dokumentira ključne predpostavke in vire podatkov, je še vedno mogoče izboljšati **popolnost informacij**. Komisija je za zagotovitev skladnosti in popolnosti ponudila pomoč in skupne predloge. Države članice bi morale v čim večji možni meri uporabljati uradne statistične podatke Eurostata. To načrtovanje ponuja možnost za nadaljnjo okrepitev usklajevanja med organi, odgovornimi za energetske in podnebne statistike.

2.3.2 Kako je bilo upoštevano vzajemno delovanje med razsežnostmi energetske unije?

Da bi države članice omogočile prehod na čisto energijo, bi morale oceniti in ustrezno obravnavati vzajemno delovanje med različnimi razsežnostmi. **NEPN bi morali omogočiti strukturirano oceno učinkov nacionalnih politik ter vzajemnega**

²² Sklad za inovacije je naložbeni program Evropske unije v približnem obsegu 10 milijard EUR, ki se financira s prodajo pravic iz sistema EU ETS.

²³ Čist planet za vse – Evropska strateška dolgoročna vizija za uspešno, sodobno, konkurenčno in podnebno nevtralno gospodarstvo, COM(2018) 773 final.

delovanja med evropskimi in nacionalnimi ukrepi na energetske in podnebne področju. V ocenah učinka bi lahko zagotovili bolj sistematično oceno vzajemnega delovanja med politikami, na primer med politikama za energijsko učinkovitost in energetske infrastrukturo, ali v zvezi z vplivi politike glede trajnostne rabe energije iz biomase za različne namene. Politične posledice ocenjenih vzajemnih delovanj in sinergij med različnimi energetske in podnebnimi politikami ter cilji pa bi bilo treba nadalje raziskati, zlasti med politikami na področju zanesljivosti oskrbe, cilji v zvezi z notranjim trgom energije ter politikami glede obnovljivih virov energije in energetske učinkovitosti.

Tako na primer digitalne tehnologije bistveno spreminjajo trg energije. Vendar lahko, če te niso ustrezno uvedene, izrazito povečanje porabe električne energije s strani podatkovnih centrov in telekomunikacijskih omrežij odtehta pozitivne učinke digitalizacije na zmanjšanje porabe energije in emisij toplogrednih plinov.

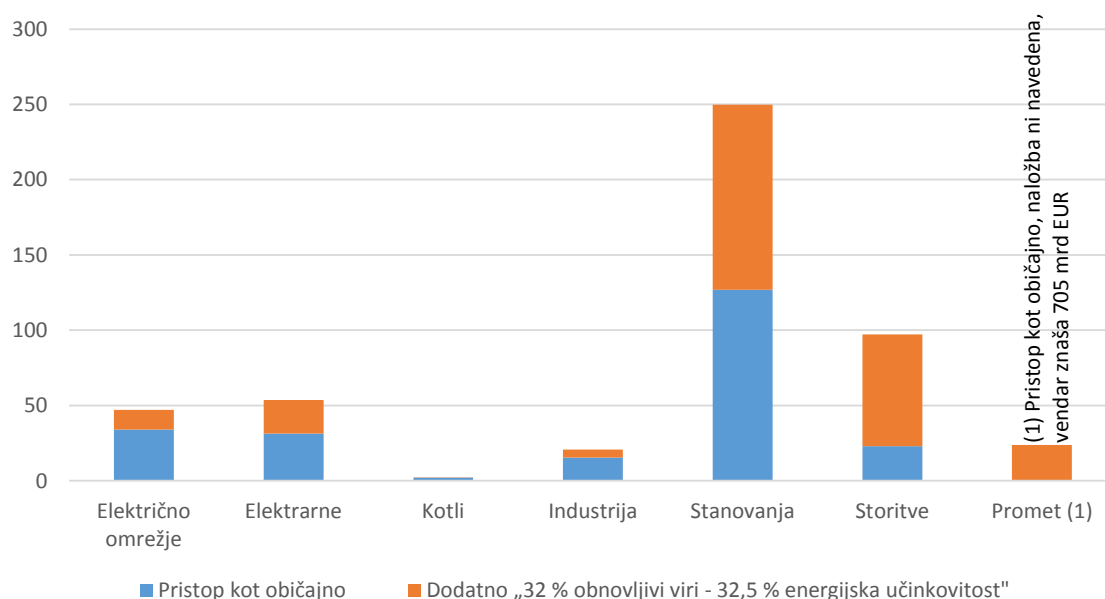
Načelo „energijska učinkovitost na prvem mestu“ je jasen primer medsektorske politike. Iz njega izhaja, da bi morali organi, preden uvedejo nove energetske politike ali se odločijo za naložbe, preveriti, ali bi lahko enake cilje stroškovno učinkoviteje dosegli z ukrepi za povečanje energetske učinkovitosti. Nekateri osnutki NEPN vsebujejo konkretne primere, predvsem o tem, kako se je to načelo upoštevalo za zagotovitev skladnosti napovedanega razvoja povpraševanja po energiji pri oblikovanju ukrepov za energetske varnost. Končni NEPN bi morali podrobneje razdelati uporabo tega načela.

2.3.3 Kako lahko osnutek NEPN sproži potrebne naložbe?

Prehod v podnebno nevtralnost je povezan s temeljitimi gospodarskimi spremembami. **Opredelitev naložbenih potreb in zagotovitev potrebnega financiranja** sta bistvena, da se na letni ravni zagotovijo dodatne naložbe v znesku približno 260 milijard EUR²⁴, potrebne za doseg podnebnih in energetske ciljev EU do leta 2030. NEPN so lahko pomembno orodje za načrtovanje nacionalnih naložb na področju energije in podnebja. Javno financiranje bo potrebno tudi za nadgradnjo digitalnih in trajnostnih spretnosti, okrepitev zmogljivosti za recikliranje, prenovu javnih stavb ter vzdrževanje in prenovu infrastrukture. Z usklajevanjem novih naložb med javnimi organi, zasebnimi sektorji in državljani se bo financiranje racionaliziralo, mogoče se bo izogniti nasedlim naložbam ter obravnavati nove potrebe podjetij in državljanov.

²⁴ Podatki izhajajo iz scenarija EUCO32-32.5 (skladno s ključnimi tehnološkimi predpostavkami scenarijev EUCO, glej spletni naslov <https://ec.europa.eu/energy/en/data-analysis/energy-modelling/euco-scenarios>).

Povprečne letne naložbe EU28, 2021–2030, v mrd EUR

Slika 5: Povprečne letne naložbene potrebe 2021–30 (vir: Modeliranje Komisije)

Evropski sklad za strateške naložbe²⁵, instrument za povezovanje Evrope²⁶, evropski strukturni in investicijski skladi ter druge obstoječe pobude so uspešno podprli naložbe v energijo iz obnovljivih virov in energijsko učinkovitost. Na njihovi podlagi predlogi Komisije za naslednji večletni finančni okvir 2021–2027 predvidevajo, da bi vsaj 25 % sredstev Unije moralo prispevati k podpori ukrepom za blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje. Za mobilizacijo zasebnega kapitala za trajnostne naložbe bi morali biti podnebni cilji podprti s 30 % skupnih finančnih sredstev programa InvestEU²⁷. V skladu z njegovim razdelkom za trajnostno infrastrukturo bi moral biti prispevek k ciljem Unije na področju podnebja in okolja še večji (55 %). V okviru instrumenta za povezovanje Evrope je bil namenski delež sredstev dodeljen v podporo čezmejnemu projektom na področju energije iz obnovljivih virov. Vse države članice so tudi pozvane, naj prihodke z dražb v sistemu EU ETS uporabijo za financiranje naložb v zmanjševanje emisij in odvzeme, energijo iz obnovljivih virov, energijsko učinkovitost, raziskave in inovacije za čisto energijo ter industrijske tehnologije.

Opredelitev in količinsko ovrednotenje pričakovanih naložbenih potreb in potencialnih virov financiranja sta bistvenega pomena za doseg ciljev energetske unije. Enajst držav članic je ocenilo bodisi **skupne naložbene potrebe za doseg ciljev (Francija, Italija in Španija), bodisi **dele** naložbenih potreb (Grčija, Finska, Madžarska, Irska, Italija, Latvija, Poljska in Romunija), medtem ko so bile**

²⁵ Uredba (EU) 2015/1017 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. junija 2015 o Evropskem skladu za strateške naložbe, Evropskem svetovalnem vozlišču za naložbe in Evropskem portalu naložbenih projektov ter o spremembi uredb (EU) št. 1291/2013 in (EU) št. 1316/2013 – Evropski sklad za strateške naložbe (UL L 169, 1.7.2015, str. 1).

²⁶ Uredba (EU) št. 1316/2013.

²⁷ COM(2018) 439 final.

predstavljene ravni podrobnosti glede virov financiranja različne. Večina držav članic je v osnutke NEPN vključila nekaj konkretnih podatkov o naložbah.

Vzporedno je Evropska komisija to temo kot del **cikla evropskega semestra 2018–2019**, z močnim poudarkom na naložbenih potrebah držav članic, obravnavala v poročilih po državah za leto 2019 in v predlogu Komisije za priporočila za posamezne države v okviru semestra v letu 2019, objavljenem 5. junija 2019, kjer je večina držav članic prejela priporočila o pomenu vlaganja v energijsko učinkovitost, energijo iz obnovljivih virov in/ali podnebne ukrepe. Ocena osnutkov NEPN upošteva te najnovejše ugotovitve in priporočila evropskega semestra.

Več držav članic že povezuje NEPN in priporočila za posamezne države v okviru evropskega semestra, to povezavo pa bi morale zagotoviti vse države članice²⁸. Splošneje, nadaljevati bi se moral dialog, da se dosežejo čim večja doslednost ter sinergije med energetske in podnebnimi politikami in evropskim semestrom, kot ključno orodje za spodbujanje strukturnih reform. V tem okviru je za razumevanje splošnih gospodarskih posledic načrtovanih politik pomembna zanesljiva makroekonomska ocena predlaganih politik in ukrepov v končnem NEPN. Doseženi napredek v smeri dokončanja NEPN bo podlaga za poročila o državah v okviru evropskega semestra v letu 2020.

Komisija je predlagala,²⁹ naj **skladi kohezijske politike** upoštevajo nacionalne in regionalne potrebe, ugotovljene v NEPN. Prednostne naloge za naložbe, opredeljene v poročilih po državah v okviru cikla evropskega semestra 2019 in opisane v osnutkih NEPN, se medsebojno dopolnjujejo. Zlasti pomembna bo podpora, ki lahko pomaga krepiti zmogljivosti lokalnih, regionalnih in nacionalnih organov ter zagotoviti tehnično pomoč in čezmejno sodelovanje. V obdobju 2021–2027 bo velik poudarek na čistem in pravičnem energetskem prehodu, raziskavah in inovacijah ter industrijskem prehodu, ki temeljijo na pametni specializaciji, medsektorskem združevanju industrijskih grozdov in podpori za medregionalno sodelovanje pri inovacijskih dejavnostih. Poleg tega je v predlogih Komisije sprejetje celovitih NEPN „tematski omogočiteljni pogoj“ za dostop do Evropskega sklada za regionalni razvoj in Kohezijskega sklada zlasti za naložbe v energijsko učinkovitost in energijo iz obnovljivih virov.

2.3.4 Kako lahko osnutki NEPN spodbudijo konkurenčnost v Uniji?

Od zdaj do leta 2030 mora vsaka država članica **oblikovati ustrezne okvirne pogoje za razvoj strateških vrednostnih verig**, da bo pripravljena za naslednji naložbeni cikel in podprla podnebno nevtralnost do leta 2050. Osnutki NEPN bi lahko na splošno morali ponuditi podrobnejši pregled nad tem, kako namerava država članica spodbujati te pogoje, z usklajevanjem politik in ukrepov, namenjenih spodbujanju stroškovno

²⁸ Uredba o upravljanju energetske unije izrecno navaja, da bi morale države članice zagotoviti, da njihovi celoviti nacionalni energetski in podnebni načrti upoštevajo zadnja priporočila za posamezne države članice, izdana v okviru evropskega semestra.

²⁹ Predlog Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo in o finančnih pravilih zanje ter za Sklad za azil in migracije, Sklad za notranjo varnost in Instrument za upravljanje meja in vizume, COM(2018) 375 final – 2018/0196(COD).

učinkovite preobrazbe v smeri podnebno nevtralne, krožne in trajnostne industrije od zdaj do leta 2030. Ti okvirni pogoji bi morali delovati kot gonilo sprememb, ki koristijo družbi in planetu, ne da bi pri tem izgubili konkurenčno prednost evropske industrije.

Splošneje bi morali NEPN pomagati **opredeliti in razviti konkurenčne prednosti držav članic**, hkrati pa ustrezno oceniti učinek predlaganih ukrepov. Jasnejša analiza makroekonomskih učinkov predlaganih politik in izzivov konkurenčnosti, s katerimi se soočajo panoge, je bistvena za uspešno usmerjanje energetskega in podnebne prehoda. Pristop, ki ga je predlagalo več držav članic, tj. da se v ta namen uvede postopek širokega panožnega posvetovanja, je primer dobre prakse.

Politika konkurence zagotavlja, da so javnofinančni izdatki v podporo nizkim emisijam in prehodu na čisto energijo učinkoviti ter ne izkrivljajo notranjega trga energije. NEPN sicer ne nadomeščajo obstoječih zakonskih zahtev v smislu priglasitve, vendar pa bi lahko bili koristni za ugotavljanje prihodnjih potreb za predhodno priglasitev državne pomoči. Države članice morajo tudi zagotoviti, da politike in ukrepi spoštujejo mednarodne obveznosti, zlasti v okviru sporazumov STO.

2.3.5 Kako osnutki NEPN spodbujajo pravičen prehod?

Predvidena preobrazba naših gospodarstev bo zahtevala celovit pristop k skrbni oceni kratko- in dolgoročnih socialnih, teritorialnih in zaposlitvenih učinkov. Ta ocena je podlaga za celostno kombinacijo politik za zagotovitev pravičnega prehoda. Javno financiranje za nadgradnjo znanj in spretnosti, raziskav, inovacij, infrastrukture in socialne zaščite mora biti usklajeno z novimi potrebami družbe. Da bi bili energetske in podnebne načrti EU uspešni, mora biti od samega začetka vključena socialna razsežnost. To bo pomagalo zagotoviti socialno pravičen prehod tudi na podeželskih območjih ter sčasoma tudi družbeno sprejemanje in javno podporo reformam, zlasti pri obsežnih projektih in prebojnih tehnologijah.

Kjer so potrebni blažitveni in izravnalni ukrepi, morajo biti, vključno z zmanjševanjem energetske revščine, del reform in NEPN bi jih morali izpostaviti.

Energetska revščina še vedno vpliva na skoraj 50 milijonov ljudi po vsej Uniji. NEPN bi morali energetske revščine obravnavati bolj strukturirano, začevši z oceno števila energetske revnih gospodinjstev in njihovimi glavnimi značilnostmi (sestavo, ravnmi prihodkov itd.) ter njihovo potencialno geografsko koncentracijo³⁰. Kadar je to število znatno oziroma kadar so stiski izpostavljene določene skupine ali regije, bi bilo treba opredeliti okvirni cilj za zmanjšanje energetske revščine skupaj z relevantnimi ciljnim skupinami, politikami in ukrepi ter potencialnimi viri financiranja. V številnih osnutkih NEPN že obstajajo nekateri pozitivni elementi. Tako na primer **Grčija** določa specifične cilje, ocene **Italije, Malte in Finske** pa so precej podrobne.

Evropski socialni sklad (ESS+) ter program za znanja in spretnosti za Evropo sta prav tako pomembna instrumenta, ki spremljata prehod na nizkoogljično gospodarstvo in

³⁰ Med gospodinjstvi, izpostavljenimi energetske revščini, jih je na primer precej s srednje visokim prihodkom (na podlagi statistike EU o dohodkih in življenjskih pogojih (EU-SILC)).

energetski prehod. Skupaj z evropskim steblom socialnih pravic bosta nadalje pomagala zagotoviti, da bodo ljudje imeli enake možnosti in dostop do trga dela ob upoštevanju spremenjenih zahtev glede znanj in spretnosti ter sektorske sestave. Steber določa zlasti pravico do strokovnega izpopolnjevanja, prekvalificiranja, izpopolnjevanja in socialne zaščite – kar so tudi bistveni elementi pravičnega prehoda.

Vzporedno je sklad za modernizacijo, financiran iz sistema EU ETS, namenjen posodobitvi energetskih sistemov desetih držav članic z nižjimi prihodki in bo tudi pomagal pospešiti prehod na podnebno nevtrarno gospodarstvo ob hkratnem spodbujanju pozitivne konvergence.

Komisija bo nadalje preučila morebitne sinergije z drugimi pobudami, katerih cilj je obravnavati izzive prehoda na čisto energijo in njegovega potenciala na določenih evropskih ozemljih, kot so Konvencija županov EU za podnebne spremembe in energijo, pobuda za čisto energijo na otokih EU, strategija Komisije za najbolj oddaljene regije, evropsko zavezništvo za baterije in pobuda za premogovniške regije v tranziciji.

2.3.6 Kako se osnutki NEPN povezujejo z okoljskimi politikami?

Energetski in podnebni ukrepi lahko prispevajo k izboljšanju **kakovosti zraka**. Obravnavanje **izgube biotske raznovrstnosti in podnebnih sprememb** sta politiki, ki morata biti tesno povezani. Prispevek **krožnega gospodarstva** k razogljičenju je splošno priznan.

Nekatere države članice so te elemente že vključile v svoje osnutke NEPN. Države članice bi morale zagotoviti skladnost med NEPN in nacionalnimi programi za nadzor nad onesnaževanjem zraka (NPNOZ)³¹, vključno z njihovimi kvantitativnimi vidiki, kot to zahteva upoštevna zakonodaja. Povezave med energetskimi in podnebnimi strategijami ter ohranjanjem biotske raznovrstnosti, krožnim gospodarstvom, biogospodarstvom in učinkovito rabo virov bi morale biti jasne, z opredelitvijo konkretnih ukrepov, oceno njihovih učinkov in določitvijo popravilnih ukrepov, kadar je to potrebno. Na primer, več ponovne uporabe proizvodov in boljše recikliranje nekaterih sekundarnih surovin lahko zmanjšata povpraševanje po energiji.

Komisija lahko državam članicam pomaga vključiti te vidike v njihove NEPN s političnimi dialogi in izmenjavo dobrih praks ter z uporabo instrumentov, kot so dialogi o čistem zraku (Clean Air Dialogues), misije pozitivnega cikla (Virtuous Circle Missions), TAIEX (izmenjava informacij in tehnična pomoč) peer2peer, akcijski načrti za krožno gospodarstvo, LIFE, smernice o omrežju Natura 2000 ter energiji iz obnovljivih virov in podnebjem ali podpora, ki jo zagotavlja podporna služba za strukturne reforme.

³¹ Direktiva (EU) 2016/2284 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. decembra 2016 o zmanjšanju nacionalnih emisij za nekatera onesnaževala zraka, spremembi Direktive 2003/35/ES in razveljavitvi Direktive 2001/81/ES (UL L 344, 17.12.2016, str. 1). Nacionalni program za nadzor nad onesnaževanjem zraka iz člena 6 je glavni ukrep upravljanja, s katerim morajo države članice zagotoviti izpolnitev zaveze glede zmanjšanja za leti 2020 in 2030.

3. NASLEDNJI KORAKI – V SMERI KONČNIH NACIONALNIH NAČRTOV

3.1 Stalen in ponavljajoč se proces

Analiza v tem sporočilu in priporočila za posamezne države glede osnutkov NEPN, podprta z delovnimi dokumenti služb Komisije za posamezne države, so prvi mejniki v ponavljajočem se procesu za dokončanje NEPN.

Evropska komisija in države članice so od leta 2015 tesno sodelovale pri pripravi in predložitvi prvih osnutkov NEPN. V prihodnjih mesecih bo Komisija nadaljevala in okrepila tehnične izmenjave z državami članicami, vključno s sestanki tehničnih delovnih skupin in dvostranskih sestankov.

Energetski in podnebni cilji, dogovorjeni za leto 2030, so zelo ambiciozni in zahtevajo konkretna prizadevanja celotnega gospodarstva. Osnutki NEPN ponujajo skupno, trdno in primerljivo platformo za sodelovanje in razpravo po vsej Uniji s civilno družbo, podjetji, socialnimi partnerji in lokalnimi upravami o skupnih izzivih Unije ter dolgoročnih prednostnih nalogah na področju energije in podnebja. Zahvaljujoč njihovi objavi ob predložitvi so se te razprave že začele na pregleden način. Ti stiki bi morali pomagati povečati raven ambicioznosti končnih NEPN ter tudi zagotoviti konkretne primere projektov in politik, ki bodo izvedeni v naslednjih desetih letih. Države članice morajo zagotoviti, da ima javnost pravočasne in dejanske priložnosti za sodelovanje pri pripravi končnih načrtov, ki bi morali vključevati povzetek njenih mnenj.

Vzporedno bo Komisija še naprej sistemsko zagotavljala sodelovanje vseh ravni družbe ter prek NEPN krepila sinergije med evropskimi, nacionalnimi in lokalnimi prizadevanji. Evropska komisija bo v drugi polovici leta 2019 in še naprej spodbujala vključujočo razpravo o NEPN.

3.2 Prednostne naloge za naslednjih šest mesecev

Naslednjih šest mesecev – do konca leta 2019 – bo za države članice bistvenih, da pripravijo trdne, zanesljive in celovite končne NEPN. Da bi čim bolj povečala učinek prihodnjih izmenjav, bi jih želela Komisija usmerjati okrog sedmih glavnih prednostnih nalog.

Komisija je v priporočilih, naslovljenih na države članice, poudarila uresničitev samih razsežnosti Evropske unije, pa tudi vprašanja posebnega pomena, zlasti naložbe, socialno pravičen in pošten prehod ter kakovost zraka.

Države članice bi morale pri dokončanju NEPN poleg priporočil za posamezne države upoštevati naslednje prednostne naloge.

3.2.1 Zapolnitev vseh vrzeli v stopnji ambicioznosti in politikah do leta 2030

Ko se dokončujejo NEPN, še vedno obstaja prostor za zapolnitev več vrzeli. Kar zadeva prispevke na področju energijske učinkovitosti in obnovljivih virov, so nekatere države članice pozvane, naj bolje izkoristijo nacionalni potencial, medtem ko bodo morale druge potrditi svoje že zdaj ambiciozne cilje. Ko države članice dokončujejo NEPN, bi morale skupaj okrepiti prizadevanja za doseg energetskih in podnebnih

ciljev Unije do leta 2030, saj nadaljevanje obstoječih politik na enaki ravni ne bi zadoščalo.

Mnoge države članice so tudi pozvane, naj doseganje nacionalnih ciljev in prispevkov v smeri ciljev na evropski ravni nadalje podkrepijo **s konkretnjšimi dodatnimi politikami in ukrepi**, po potrebi podprtimi z viri financiranja, ter naj še naprej delajo na analitični osnovi svojih NEPN. Končni NEPN morajo biti popolni in celoviti, da se omogočita spremljanje in revizija prizadevanj in napredka, če je to potrebno. Komisija je predhodno objavila smernice, ki se lahko uporabijo za določitev merljivih, dosegljivih, stvarnih in časovno opredeljenih ciljev v vseh petih razsežnostih³².

Če bodo končni NEPN ostali premalo ambiciozni za skupno doseganje ciljev energetske unije, zlasti pa ciljev do leta 2030 za energijo iz obnovljivih virov in energijsko učinkovitost, bo morala Komisija razmisliti o dodatnih ukrepih na ravni Unije, da zagotovi njihovo doseganje.

3.2.2 Vključitev vseh ustreznih ministrstev na nacionalni ravni

Osnutki NEPN pomenijo do zdaj največjo priložnost za države članice, da bolje raziščejo sinergije med področji politike in sprejmejo resnično nadresorski pristop.

Več držav članic je sicer že vzpostavilo novo institucionalno ureditev, ki omogoča boljše usklajevanje med različnimi področji politike, vendar pa je potrebno nadaljnje delo v smislu dokončanja in izvajanja NEPN. To zlasti velja za sinergije in sodelovanje med ministrstvom za finance in gospodarstvo. Opisane sinergije med energetskimi in podnebnimi politikami, ki zajemajo na primer regionalno, industrijsko, prometno, digitalno, socialno, kmetijsko in okoljsko politiko, je mogoče bolje raziskati. To vključuje popolno skladnost med vidiki alternativnih goriv v končnih načrtih in nacionalnem okviru politike, ki ga mora vsaka država predložiti do novembra 2019 v okviru direktive o infrastrukturi za alternativna goriva³³.

3.2.3 Kar najboljša izkoriščenost sodelovanja s sosednjimi državami članicami

Tekoča prizadevanja glede **regionalnega sodelovanja** bi bilo treba dvigniti na višjo raven, da se pospešijo integracija trga ter stroškovno učinkovite politike in ukrepi. Države članice so spodbujene tudi k nadaljnjemu sodelovanju, ne le s sosednjimi državami članicami, temveč tudi s pogodbenicami Energetske skupnosti in tretjimi državami, članicami Evropskega gospodarskega prostora.

Regionalno sodelovanje – dobra praksa:

Platforma za nordijske energetske raziskave (**Nordic Energy Research**) je v pomoč pri pripravi osnutkov NEPN koordinirala analizo energetskega sistema na podlagi scenarija,

³² Komisija je leta 2015 v okviru prvega svežnja o stanju energetske unije pripravila dokument SWD o spremljanju napredka pri doseganju ciljev energetske unije. Ta dokument vključuje skupek relevantnih ključnih kazalnikov za količinsko opredelitev in merjenje napredka pri doseganju energetskih in podnebnih ciljev EU. SWD(2015) 243 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1449767808781&uri=CELEX:52015SC0243>.

³³ Direktiva 2014/94/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2014 o vzpostavitvi infrastrukture za alternativna goriva (UL L 307, 28.10.2014, str. 1).

ki raziskuje spremembe energetskega sistema baltskih držav. Znotraj okvira sodelovanja Beneluksa (**Benelux cooperation framework**) je bila 11. junija 2018 ob robu Sveta za energijo podpisana izjava o okrepitvi sodelovanja pri pripravi osnutkov NEPN. Člani petstranskega energetskega foruma (**Pentalateral Energy Forum**) so 4. marca 2019 ob robu Sveta za energijo podpisali politično izjavo, s katero potrjujejo namen, da ohranijo in okrepijo sodelovanje pri razvoju in spremljanju NEPN, s posebno osredotočenostjo na vprašanja, ki imajo velik čezmejni pomen. V okviru sodelovanja na področju energetike na Severnem morju (**North Seas Energy Cooperation**) se je več držav članic zavezalo k razvoju usklajenih elementov NEPN, da bi pospešile stroškovno učinkovito uporabo energije iz obnovljivih virov na morju, zlasti vetrne energije. Komisija si želi podobnega sodelovanja tudi v drugih morskih bazenih ob upoštevanju tega, da bo moral biti precejšen del električne energije v Evropi proizveden na morju, če želimo do leta 2050 imeti podnebno nevtralno gospodarstvo³⁴.

Splošneje, brez vodilne vloge Evropske unije bo težko doseči cilj pospešenega energetskega in podnebne prehoda na svetovni ravni. Hkrati bodo imela prizadevanja Unije pičel učinek na svetovni ravni, če jim ne bodo sledile tudi tretje države. Na podlagi navedenega se države članice spodbuja, naj NEPN dopolnijo s praktičnimi, po možnosti prenosljivimi in nadgradljivimi politikami, ki jih je mogoče deliti zunaj Evrope kot del prizadevanj Unije, da ima vodilno vlogo pri globalnem prehodu na čisto energijo. Če se bo zdelo primerno, se države članice lahko posvetujejo s tretjimi državami, ki so izrazile zanimanje.

3.2.4 Uporaba NEPN v podporo industriji, konkurenčnosti in inovacijam

Potreben bo širok razpon reform, da se v celoti izkoristi potencial rasti podnebnih in energetskega politik. NEPN morajo pomagati **opredeliti in razviti konkurenčne prednosti držav članic**, tako da načrtujejo prave reforme ter dajejo pravilne naložbene signale in spodbude, vključno z nadaljnjim razvojem obdavčitve. NEPN bi morali določiti potrebne cilje, hkrati pa podpirati nacionalne strukturne reforme in razvoj celostnih industrijskih strategij, ki dajejo prednost konkurenčnosti, trajnosti, naložbam, trgovinski infrastrukturi in inovacijam. **Jasnejše strategije glede prednostnih nalog na področju raziskav in razvoja** bi lahko okrepile tudi evropske dolgoročne prednostne naloge, hkrati pa podpirale izvoz EU v najnaprednejših sektorjih.

NEPN lahko postanejo koristne **platforme za to, da se skupaj z bančnim sektorjem razvijejo novi programi za financiranje dolgoročnih naložb ter spodbudi mobilizacija zasebnih virov ali podprejo nove pobude med industrijskimi akterji po sektorjih in vrednostnih verigah**, ter za okrepitev tistih, ki jih je Komisija že uvedla leta 2017, kot na primer v zvezi z baterijami in plastiko (evropsko zavezništvo za baterije in zveza za krožno gospodarjenje s plastiko).

3.2.5 Privabljanje naložb in opredelitev možnosti financiranja

³⁴ Ta prehod bodo podprli direktiva EU o pomorskem prostorskem načrtovanju, tekoča prizadevanja EU za spodbujanje inovacij in izboljšanje dostopa do zanesljivih podatkov o oceanih ter ciljne priložnosti v okviru programa InvestEU za potrebno kabelsko in pristaniško infrastrukturo.

Mobilizacija novih naložb in zasebnega financiranja bo ključni del izvajanja NEPN v naslednjih letih. Jasnost ciljev in instrumentov politike bo bistvena za opredelitev obsega in tudi ravni dodatnih naložbenih potreb, kar bo olajšalo načrtovanje in mobilizacijo različnih virov financiranja. Zato bi morale države članice v prihodnjih mesecih pojasniti instrumente ter okrepiti analizo načrtovanih naložbenih potreb, obstoječih ovir in morebitnih virov financiranja, pri čemer bi se upoštevale tudi sinergije s procesom evropskega semestra.

Ta podrobna ocena je bistvena za zagotovitev učinkovite in bolj ciljno usmerjene porabe državnih virov, za boljše obveščanje industrije o usmeritvi politik in za pritegnitev naložb, s pozitivnimi posledicami v smislu delovnih mest in rasti. Evropska komisija se trenutno ukvarja z vzdržnimi financami, da bi preusmerila kapitalske tokove zasebnih vlagateljev v okoljsko trajnostne naložbe, kar bi lahko pomagalo opredeliti naložbene priložnosti in mobilizirati zasebno financiranje.

Treba bo preučiti sinergije z **obstoječimi in prihodnjimi politikami Unije ter njenimi finančnimi instrumenti.** Komisija bo vzporedno države članice še naprej podpirala pri dokončanju in izvajanju njihovih NEPN, tako da bo zagotovila številne omogočitvene ukrepe, kot so opisani zgoraj.

3.2.6 Popolna vključenost socialne razsežnosti

Obravnavanje socialnih vidikov bo bistveno za uspešen prehod na čisto energijo. Države članice so spodbujene, da v končnih NEPN celovito obravnavajo vprašanje zagotavljanja **socialno pravičnega in poštenega prehoda.**

To zlasti vključuje vidike **zaposlovanja,** vključno z usposabljanjem, strokovnim izpopolnjevanjem in prekvalificiranjem, ter tudi socialno zaščito ljudi, ki jih zadeva energetske prehod. Potrebna je tudi ustrezna obravnava razsežnosti **energetske revščine,** vključno z oceno števila energetske revnih gospodinjstev in po potrebi z opredelitvijo okvirnega cilja za zmanjšanje energetske revščine.

Države članice, ki jih to zadeva, bi morale tudi preučiti učinek prehoda na prebivalstvo, ki živi v **premogovno ali ogljično intenzivnih regijah,** in ga povezati z obstoječimi, načrtovanimi ali potrebnimi ukrepi v zvezi s tem.

3.2.7 Upoštevanje dolgoročnih ciljev in vizije

Uredba o upravljanju energetske unije poleg dokončanja NEPN od držav članic zahteva, da razvijejo nacionalne **dolgoročne strategije za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov** za vsaj 30 let v prihodnost. Več kot polovica osnutkov NEPN že vključuje cilje ali vizije do leta 2050, čeprav z različnimi ravni podrobnosti. NEPN in dolgoročne strategije se bodo morali dopolnjevati, hkrati pa prispevati k tekočemu delu za dokončanje evropske dolgoročne strategije, ki jo bo morala Evropska unija predložiti do leta 2020 v skladu s Pariškim sporazumom in Okvirno konvencijo ZN o spremembi podnebja. Poudarek NEPN bo sicer na obzorju 2030, vendar bi bilo treba vanje vključiti tudi obzorje 2050, vključno s premislekom o doslednosti ciljev glede dolgoročnega razogljičenja in z nadaljnjimi prizadevanji za **boljšo opredelitev dolgoročnih ciljev** v vseh petih razsežnostih.

V drugi polovici leta 2019 bi ustrezne sestave Sveta že lahko dokončale tekoče politične razprave o evropski viziji za podnebno nevtralno Evropo do leta 2050, tako da bi ta vidik lahko bil odražen v končnih NEPN.

Več kot polovica osnutkov NEPN vključuje cilje ali vizije do leta 2050, čeprav z različnimi ravni podrobnosti. **Danska, Španija, Francija, Nizozemska, Portugalska in Švedska** želijo postati **podnebno nevtralne** najpozneje do leta 2050. **Francija in Združeno kraljestvo** sta v nacionalni zakonodaji določila **pravno zavezujoče cilje za leto 2050** ter uporabljata ogljični proračun kot mehanizem za zagotovitev skladnosti srednje- in dolgoročnih ciljev. **Nizozemska, Portugalska in Švedska so povečale nacionalne cilje glede toplogrednih plinov do leta 2030** zaradi uskladitve s svojimi dolgoročnimi cilji. Druge države članice, ki imajo cilje glede razogljičenja do leta 2050, so **Češka, Nemčija, Estonija, Irska, Italija, Litva, Madžarska, Avstrija in Finska**.

4. SKLEPNE UGOTOVITVE

Izpolnjevanje zavez energetske unije zahteva tesno sodelovanje med Komisijo, državami članicami in vsemi segmenti družbe, vključno z deležniki, socialnimi partnerji in širšo javnostjo. To je skupni proces, v katerem je ključni mejnik, da države članice pravočasno predložijo končne celovite NEPN za obdobje po letu 2020.

Komisija zaradi zagotovitve, da bodo končni NEPN, predloženi do konca leta 2019, izpolnjevali vse zahteve in dosegali ambiciozne cilje za leto 2030, poziva Svet, naj začne razpravo o glavnih prednostnih nalogah, opredeljenih v tem sporočilu in priporočilih Komisije, da bodo končni NEPN vsebovali ustrezno raven ambicioznosti, da se tako dosežejo zlasti cilji glede obnovljivih virov in energijske učinkovitosti na evropski ravni. Komisija bo ostala v tesnem dialogu z Evropskim parlamentom in Svetom glede napredka, ki ga energetska unija dosega glede vseh razsežnosti energetskih in podnebnih politik.

Vzporedno bo podpirala države članice pri dokončanju njihovih NEPN do konca leta 2019, pri tem pa bo gradila na odličnem dosedanjem sodelovanju.

Trdni in celoviti NEPN bodo bistveni za doseganje ciljev energetske unije, izvajanje NEPN in zagotovitev prispevka Unije k Pariškemu sporazumu ter hkrati ustvarjali zaupanje vlagateljev in varnost naložb.

Zunaj naših meja bodo celoviti nacionalni in podnebni načrti izraz verodostojnosti Evropske unije glede mednarodne podnebne politike, vključno s preходом na čisto energijo, ter prispevali k **dolgoročnim ciljem razogljičenja** v okviru **Pariškega sporazuma** in ciljev ZN glede trajnostnega razvoja. Lahko bi postali mednarodna dobra praksa za preudarno srednjeročno načrtovanje energetske in podnebne politike ter orodje za spodbujanje mednarodnega sodelovanja v povezavi s temi cilji.

Predložitev teh končnih NEPN bo začetek in ne končna točka – nadaljevanje dialoga, sodelovanje in pregledi ravni ambicioznosti bodo ostali bistveni vse do leta 2030, pa tudi pozneje.